

Lakatos Géza

(1890–1967)

Egy székely lófősarj útja a katonai pályáig

Lakatos Géza erdélyi eredetű, székely lófő család gyermekeként látta meg a napvilágot 1890. április 30-án Budapesten.

Olyan családba született, amelyben mélyen gyökereztek az 1848–49-es szabadságharc emlékei. Apai nagyapja csikszentsimoni Lakatos Benedek (1821–1873) 1848–49-ben honvédtiszt, a kiegyezés után pedig egy ideig a Ludovika Akadémia gondnoka volt. Anyai nagyapja csertészi Somossy Ignác (1810–1876) a szabadságharc idején polgári kormánybiztos Répásy Mihály tábornok hadteste (a későbbi II. hadtest) mellett.

A Lakatos család a századforduló középosztálybeli családjainak életét élte. A Kereskedelmi Múzeum igazgatói posztját betöltő, miniszteri tanácsosi rangban lévő apa megfelelő életszínvonalat biztosított gyermekeinek. A biztos családi háttér, az anyagi függetlenség azonban megszűnt a családfő korai halálával. A gyermekek iskoláztatásához ekkor a katonatiszti pálya választása teremthetett lehetőséget. Az ingyenes tanuláson kívül bizonyára ösztönzően hatottak a fiatal Lakatos Gézára és ikertestvérére, Kálmánra a családban élő negyvennyolcas hagyományok is, amikor a budapesti piarista gimnáziumban megkezdett

tanulmányaikat a soproni m. kir. honvéd főreáliskolában folytatták, eljegyezve magukat a katonatiszti hivatással.

A soproni honvéd főreáliskola létrejötte 1898-ban az önálló magyar haderő megeremtéséért vívott küzdelem egyik fontos eredménye volt. Egyidejűleg katonai akadémiai rangra emelték az addig négy évfolyamos hadapródiskolaként működő Ludovika Akadémiát, s egyúttal megszületett a nagyváradi és a pécsi honvéd hadapródiskola is. Úgy tűnt, hogy ezzel megoldódik az önálló magyar haderő tisztí utánpótlásának gondja. Ettől fogva a m. kir. Honvédség tisztképzésének megvoltak ugyanazok az intézményes lehetőségei, mint addig a közös hadseregnek – eltekintve természetesen a nagyságbeli különbségtől.

A Ludovika Akadémián

Lakatos Géza a jó képességű és kimagaslóan jól tanuló növendékek közé tartozott. A soproni három esztendő követően útja egyenesen vezetett a Ludovika Akadémiára, hogy ottani tanulmányait követően a m. kir. Honvédség tényleges állományú tisztje lehessen. A Ludovika Akadémián is három évet töltött el. Kitartó, szorgalmas akadémikusnak bizonyult, akit 1910. augusztus 18-án avattak hadnaggyá, 1910. szeptember 1-jei ranggal és 1. rangszámmal, a m. kir. budapesti 1. honvéd gyalogezredhez.

Az utolsó békeévek

A fiatal hadnagy ekkor még nem is sejtette, hogy milyen nagy hasznát veszi majd egyszer azoknak a tisztí műveltséghez tartozó ismereteknek – zenélésnek, rajzolásnak, festésnek, idegen nyelveknek –, amelyeket a Ludovika Akadémián megszerzett, a katonai szakmai tárgyak elsajátítása mellett. A műveltségnek ezek az elemei éppoly elengedhetetlenek voltak a tisztek társadalmi életében, mint mondjuk a rendszeres lovaglás, vívás és úszás.

A m. kir. 1. honvéd gyalogezrednél csapatszolgálatban eltöltött néhány év után a fiatal gyalogostiszt a legtöbb tiszt vágyainak netovábbját jelentő bécsi cs. és kir. hadiiskolára törekedett, amelynek sikeres elvégzése biztosította (volna) bejutását a vezérkari testületbe.

Az Osztrák–Magyar Monarchia hadseregeiben – azaz a közös hadseregben, a m. kir. Honvédségben, valamint az osztrák Landwehrben – egyetlen egységes

vezérkari testület volt. E három hadsereg vezérkari tisztjei ugyanannak a testületnek voltak a tagjai. Hogy egy honvédtiszt oda bejuthasson, előbb el kellett végeznie a bécsi cs. és kir. hadiiskolát. Külön felvételi vizsgát azonban nem kellett tennie: elegendő volt, ha megállta a helyét a Budapesten működő honvéd felsőbb tiszti tanfolyamon. A tíz hónapos kemény tanulás befejeztével a honvédség főparancsnoka jelölte ki azt a 8-10 fiatal tisztet – általában főhadnagyt –, akik elkezdheték tanulmányaikat Bécsben, a nagy szorgalmat és kemény munkát követelő, német tannyelvű iskolán.

Az ottani tanulmányok megkezdése előtt a honvédtiszteket a német nyelv alaposabb elsajátítására közös ezredekhez vezényelték, egy esztendei szolgálatra. Lakatos Géza a linzi gyalogezredhez – 14. Oberösterreichisches Infanterieregiment – került. A hadiiskolára történő beiskolázása már csak pusztá formalitás lett volna; ekkor azonban – 1915 elején –, főleg az egyre növekvő tiszthiányra való tekintettel, felosztatták az intézményt, és az ott tanulók, valamint a felvettek is hadibeosztásokba kerültek.

A Nagy Háborúban

Lakatos Géza így eredeti csapattestével került a frontra, ahol súlyosan megsebesült. Felgyógyulása után ismét a harctérre vezényelték, s mivel sikeresen befejezte a felsőbb honvédtiszti tanfolyamot, különböző vezérkari tiszti beosztásokban szolgálhatott, mint a vezérkari testületbe beosztott tiszt.

A háború alatt megjárta az orosz, a szerb és az olasz harctereket, volt összekötőtiszt különböző német csapat- és seregtesteknél, előbb főhadnagyi (1914. augusztus 1.), majd századosi (1917. május 1.) rendfokozatban. Katonai teljesítményét négy „kardos”, azaz harctéri érdeméért adományozott kitüntetéssel ismerték el, köztük az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályával hadidíszítménnyel, kardokkal, amelyre – mint könyvében (*Ahogyán én láttam*. Budapest, 1992) is írja – igen büszke volt.

Az Osztrák–Magyar Monarchia 1918. őszi összeomlásakor Lakatos Géza azon szerencsések közé tartozott, akik még hazatérhettek az olasz hadszíntérrel, és nem estek hadifogságba. Visszatértekor odahaza felfordulást, nyomort és forradalmat talált. Forradalmat, amely merőben idegen volt gondolkodásától, neveltetésétől, egész lényétől.

A hatalomra került s elsősorban gróf Károlyi Mihály nevével fémjelzett politikai erők a vesztes háború után azt képzelték, hogy lehetőségük lesz megegyezni az antanttal, az ország területi épségének legalább részleges megőrzésére, valamint a polgári demokratikus átalakulás véghezvitelére. Ezek az elképzelések azonban 1918 őszén már nem voltak megalapozottak: a wilsoni elvekben hiába reménykedtek a vesztesek, minthogy a térségben a győztes nagyhatalmakkal szövetkezett, újonnan szerveződő országok haderői jelentették a tényleges erőt. Az antant ígéreteiben bízó s a békés megoldásban reménykedő magyar kormányok viszont azt gondolták, hogy hadseregre, helyesebben szólva, az addigi hadseregre nincs szükség. Mint Böhm Vilmos írja visszaemlékezésében, 1918. november elejétől december közepéig 1,2 millió katonát szereltek le, és december végére befejeződött a hadsereg teljes személyi leszerelése, aminek következtében 40 000 tartalékos és 8000 hivatásos tiszt megélhetése vált bizonytalanná. És nemcsak a rendetlenül hazaözoönló katonákat szerelték le, hanem a tábornokaik és tisztjeik vezetésével zárt rendben, fegyelmezetten hazavonuló hadosztályokat is.

Számos tisztársával együtt Lakatos Géza is úgy látta, hogy katonai pályafutása ezzel véget ért. Ám hamarosan fordult a helyzet. Az 1919. március 21-én kikiáltott Magyarországi Tanácsköztársaság hamarosan élet-halál harcára készülhetett: az újabb és újabb demarkációs vonalakat rendre megsértő és az országból egyre nagyobb területeket elfoglaló román és csehszlovák haderő 1919 áprilisában támadásba lendült. A tanácskormány szorongatott helyzetében felhívással fordult az ország lakosságához, mindenekelőtt az ipari üzemek munkásságához, a volt katonatiszteteket pedig kötelezte a Vörös Hadseregbe való jelentkezésre. Így került a proletárdiktatúra Vörös Hadseregébe sok száz tisztársával együtt Lakatos Géza százados.

A Vörös Hadsereg parancsnokságának vezérkari főnöke, Stromfeld Aurél volt vezérkari ezredes (a tanácskormány eltörölte a katonai rendfokozatokat), Lakatos Géza egykori tanára a Ludovika Akadémián, most kivételesen kedvező beosztásba helyezte volt növendékét: a Vörös Hadsereg főparancsnoki tisztét ellátó Böhm Vilmos mellé osztotta be katonai tanácsadónak.

Hogy miért kellett a főparancsnok mellé katonai tanácsadó? Azért, mert a kommunista-szociáldemokrata vezetésű új hadseregben a legmagasabb katonai posztokon olyan „katonai vezetők” ültek, akik jobbára csak hírből ismerték a háborút. A magyar történeti publicisztika által legendás hőskökké

emelt Landler Jenő, Münnich Ferenc, Pogány József, Szamuely Tibor és társaik legfőljebb csak elemi katonai ismeretekkel rendelkeztek, és felkészültségük alapján a legjobb esetben is csak egy szakasz irányítását lehetett volna rájuk bízni. Ilyenformán a proletárdiktatúra nem nélkülözhetette a katonai szakembereket, akik – mivel a haza forgott veszélyben – hajlandók voltak egy időre elfojtani ellenszenvüket a „vörösök” iránt, és harcba szállni az ország integritását fenyegető ellenséggel.

Lakatos Géza azonban, számos tiszttársához hasonlóan, a sikeres felvidéki hadjárat után hamarosan megvált a Vörös Hadseregtől. A proletárdiktatúra katonai összeomlása és politikai bukása nem látszott előtte kétségesnek. A tanácskormány katonai elképzeléseit helytelenítő Stromfeld Aurél lemondása is ösztönzőleg hatott a tisztekre, amikor elhagyták az új hadsereget.

Az összeomlás után Lakatos Géza ismét szolgálatra jelentkezett. Úgy látta, hogy a Szegeden megalakult Nemzeti Hadsereg vallja magáénak azokat az elveket és hagyományos nemzeti értékeket, amelyek tiszteletében ő maga is nevelkedett.

A szerveződő, de kis létszámú hadseregben különböző vezérkari beosztásokat töltött be, majd a Hadiakadémián – akkori nevén: a Ludovika Akadémia tisztí továbbképző tanfolyamán – folytatta tanulmányait.

A hadiakadémiai év sikeres befejeztével 1921 és 1923 között a Ludovika Akadémián tanított hadseregszervezést és harcászatot. E beosztásából a honvéd vezérkar főnökségre, annak is az egyik legfontosabb osztályára, az 1. vkf. (hadműveleti) osztályra vezetett az 1925. május 1-jétől vezérkari őrnagyi rendfokozatban szolgáló Lakatos Géza útja. Ez volt a vezérkar „agya”. Itt fogalmazták meg és dolgozták ki a hadsereg alkalmazására szóló terveket.

A honvéd vezérkar – akkori nevén HM VI. csoport – főnökének 1. osztályáról Lakatos rövid időre Párizsba került. 1927. március 1-jétől nyolc hónapig az Institut du Panthéonban tökéletesítette francia nyelvtudását, nyelvileg felkészülve új szolgálati beosztására, a prágai magyar követség katonai attaséi tisztének ellátására.

1927-ig követségi munkatársnak bejelentett, azaz „álcazott” vezérkari tisztnek töltötték be a külföldi magyar követségek katonai attaséi posztjait. Hivatalosan a külügyi ranglétrán araszolgattak előre, a fogadó országok többsége azonban pontosan tudta, mi a feladatuk, s milyen beosztásban vannak. Lakatos Géza egyike volt az első hivatalos és legális katonadiplomátáknak, méghozzá olyan országban, amellyel Magyarország korántsem volt kiegyensúlyozottnak mondható viszonyban.

Hat esztendeig szolgált Prágában, s közben 1929. május 1-jével vezérkari alezredesi kinevezést nyert. Működéséről sajnos alig áll rendelkezésünkre adat; feltehetőleg jól látta el hivatalát, legalábbis erre enged következtetni a hat esztendő. Ez volt politikai, pontosabban: külpolitikai „beavatásának” időszaka, ekkor került kapcsolatba Horthy Miklós kormányzóval is, és nyert szélesebb kitekintést a világra. A különböző országok diplomataival, katonai attaséival való rendszeres találkozásai felkészült katonapolitikussá érlelték.

Prágából visszatérve, a honvédségben kialakult gyakorlat szerint csapatparancsnoki beosztást kapott. A miskolci „Görgey Arthur” 13. honvéd gyalogezred parancsnoka lett, alig néhány hónap múlva pedig, vezérkari ezredesi (1934. november 1.) rendfokozatban, a miskolci 7. vegyesdandár vezérkari főnöke. E beosztását 1938. május 1-jéig látta el, amikor is az 1. vegyesdandár 3. gyalogsági parancsnokává (rejtett dandárparancsnok) nevezték ki. Nem egészen két esztendővel később – ekkor már tábornok (1939. november 1.) – a m. kir. 2. honvéd hadsereg vezérkari főnöke lett, Jány Gusztáv hadseregpáncsnok mellett.

A második világháborúban

Lakatos Géza tisztelettel, egyszersmind kritikával emlékezik egykori előljárójára, Jány Gusztávra, a második világháború egyik tragikus sorsú magyar katonai vezetőjére. A vele eltöltött közel másfél esztendő során Lakatos alaposan megismerte a magyar honvédséget, minden erényével és hibájával együtt. Mögötte volt már a felvidéki és az észak-erdélyi bevonulás, megtörtént a magyar hadba lépés a Szovjetunió ellen, amikor 1941. augusztus 1-jével kinevezték a kassai VIII. hadtest parancsnokává és vezénylő tábornokává. Három hónap múlva, 1941. november 1-jével altábornaggyá léptették elő.

Aligha volt véletlen Lakatos miskolci és kassai beosztásokba történő kinevezése. Szerepe lehetett benne a prágai hat esztendőnek, a Csehszlovákiában szerzett helyi ismereteinek is: a miskolci m. kir. 7. honvéd vegyesdandár és a kassai m. kir. VIII. honvéd hadtest ugyanis érintkezett a szomszédos országgal.

Kassai beosztása már a második világháború éveire esett, annak a háborúnak idejére, amelyet Magyarország – geo- és katonapolitikai helyzeténél fogva, s az addig már megtett politikai lépései következtében – aligha kerülhetett volna el. A német–olasz közreműködéssel történt területi visszacsatolások, a verhetetlennek hitt német Wehrmacht oldalán menetelő román és szlovák seregtestek már maguk is kényszerítő erővel hatottak a magyar politikai és katonai vezetésre,

ám a végső és végzetes döntéséhez az 1941. június 26-i kassai bombatámadás teremtette meg a szilárdnak látszó alapot.

Lakatos Géza több mint húsz esztendővel az események után úgy látta, hogy a magyar hadba lépés nem volt törvényszerű, s hogy talán el lehetett volna kerülni a háborút. A kérdés csak az: vajon ugyanúgy vélekedett-e 1941 júniusában is? Leánya, Lakatos Mária, visszaemlékezve akkori beszélgetéseikre, határozottan állítja, hogy igen.

Ismeretes Szombathelyi Ferenc – 1941. szeptember 6-ától a Honvéd Vezérkar főnöke – álláspontja, amely szerint a magyar katonai erőt a lehetőséghez mérten meg kell őrizni, „átmenteni” a háború utáni időszakra, nehogy megismétlődjék az, ami 1918 őszén történt, amikor az ország fegyveres erő híján mindenki szabad prédájává vált.

Tény, hogy 1943-ban elbizonytalanodott a magyar felsőbb katonai vezetés: többsége nem hitt már feltétlenül Németország győzelmében, de bízott még a kiegyezési béke lehetőségében. Illúziókban ringatták magukat – s ebben osztozott velük a magyar politikai vezetés is – a koalíciós hatalmak egymás közötti ellentéteit illetően, s amellet tévesen ítélték meg Magyarország esélyeit is a békekötésre. Nem ismerték fel, hogy totális háborúban vesznek részt, amelyben fegyverszünetről, békekötésről csak feltétel nélkül lehet szó. Kétségtelen tény, hogy a szövetséges hatalmak a feltétlen megadásról szóló casablancai határozatukkal (1943. január) megnehezítették a nemzetiszocialista Németország fegyvertárs országainak a kiválását a háborúból. Hiába reménykedtek ez utóbbiak, hogy kilépésüket vagy kilépési szándékukat a szövetségesek valamilyen módon majd „honorálni” fogják. Mindezzel azonban láthatólag nem számoltak a magyar katonai vezetők.

Lakatos Géza akkor szembesült a háborúval, amikor békebeosztásából 1943 májusában a m. kir. Honvéd Megszálló Erők parancsnokává nevezték ki, amely poszt 1943. augusztus 10. után a m. kir. 2. honvéd hadseregparancsnok elnevezést kapta. E beosztásában – 1943. augusztus 1-jétől vezérezredesi rendfokozatban – közvetlen közléről érzékelhette a magyar–német kapcsolatok minden rezdülését, s megismerhette a magyar–német katonai viszonyt. Rábízott feladatát, mint mindig, igyekezett pontosan, kiválóan megoldani. Bizonyítják ezt magas német és magyar kitüntetései is.

Korrekt, bajtársi kapcsolatot tartott a németekkel, de sosem vált parancsaik szolgálai végrehajtójává. Ahol csak lehetett, érvényesítette a magyar érdekeket, védte csapatait, és csak a teljesíthető parancsok végrehajtására engedte alkalmazni őket. A németekkel, a német katonai vezetőkkel előforduló súrlódásai

azonban nem „németellenességéből” fakadtak, hanem az ellentétes érdekek összeütközéséből. Nem tagadható, hogy a német katonai vezetők mindig olyan magyar parancsnokokat szerettek volna látni a nekik alárendelt seregtestek élén, akik ellenvetés nélkül végrehajtják parancsaikat.

Lakatos vezérezredest 1944. április 21-jével a hátsországból a Kárpátok előterébe felvonuló m. kir. 1. honvéd hadsereg parancsnokává nevezték ki. Az 1. hadsereg feladata a német Közép és Dél Hadseregcsoport közt keletkezett űr kitöltése volt, amely lehetővé tette volna, hogy a Vörös Hadsereg a keletkezett résbe benyomulva oldalba támadja a két német hadseregcsoportot, és közvetlenül felzárkózzék az Északkeleti-Kárpátokra. A vezetése alatt álló hadsereg 1944 áprilisában végrehajtott támadása megakadályozta, hogy a szovjet haderő elérje a Kárpátok vonalát.

A sikeres offenzíva után beállott hadműveleti szünet idején, 1944. május 26-án Lakatos vezérezredest felmentették az 1. hadsereg vezetése alól. Hadseregparancsnoki beosztásából történt felváltása részben a Honvéd Vezérkar főnökének posztján német nyomásra bekövetkezett változással függött össze. Vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredest felmentése után Lakatos Géza vezérezredest már rangviszonyainál fogva is, mint az egyik legesélyesebb jelölt került szóba. Az államfő azonban, engedve a németek kívánságának, helyette Vörös János altábornagyot nevezte ki a Honvéd Vezérkar főnökévé. Ez erősen rányomta a bélyegét később Lakatos Géza és Vörös János személyes viszonyára.

Hazatérése után Horthy Miklós kormányzó kihallgatáson fogadta, ahol utalt rá, hogy hamarosan egy, az ország jövője szempontjából nagyon fontos feladattal kívánja megbízni. A kormányzói kihallgatás után Lakatos Géza felesége vidéki birtokán várta, hogy az államfő hívja, s valamilyen feladattal bízza meg. Személye többször is szóba került a megalakítandó új kormány miniszterelnökeként. Horthy Miklósnak és szűkebb körének elképzelése szerint ugyanis a Sztójay-kormányt tiszta „katonakormánynak” kellett volna követnie, azzal az alapvető feladattal, hogy kivezesse a háborúból az országot. E kényes feladat megoldása várt volna Lakatos Gézára.

Nem ismeretes, hogy Lakatos Géza mikor és milyen körülmények között került közelebbi kapcsolatba Horthy Miklós kormányzóval, sem hogy milyen meggondolásból esett rá a választás mint kormányfőre. Alighanem szerepe volt benne a Horthy iránti feltétlen hűségének, megbízhatóságának s a németekkel már korábban kialakult korrekt viszonyának is. Lakatos ugyanis – tudván, hogy a németek megszállta Magyarországon 1944 nyarán–őszén nem lehet ellenükre

politizálni – mindig nagy óvatosságot tanúsított a velük támadt vitás kérdések megoldásában.

Többszöri megbeszélések, kormányzói kihallgatások után végül is elvállalta a megbízatást, de mindenben szigorúan ragaszkodott az alkotmányossághoz. Minden lépését ez vezérelte, valamint a Horthyhoz való hűség. Mégis úgy tűnik, mintha az államfő és a miniszterelnök viszonya nem lett volna teljesen harmonikus. A háborúból történő kiválás tervéről például Lakatosnak csak hézagos értesülései voltak; a tervet egy politikai és katonai hatalommal nem rendelkező szűkebb csoport fogalmazta meg és készítette elő. A miniszterelnök, a Honvéd Vezérkar főnöke, a honvédelmi miniszter, de még a külügyminiszter is csak hiányos információkat kapott. Másrészt a miniszterelnök és a Honvéd Vezérkar főnöke között is voltak ellentétek. E két magas beosztású személy, mondhatni, hagyományosan, szembekerült egymással, minthogy a Honvéd Vezérkar főnöke a miniszterelnök megkerülésével is megjelenhetett a kormányzónál, hogy kifejtse előtte a kormányfővel nem egyeztetett önálló nézeteit. Lakatos viszont mint miniszterelnök nem adhatott utasítást a Honvéd Vezérkar főnökének, működését alig ellenőrizhette. A háborúból történő kiválás előkészítése során kölcsönös bizalmatlanság nyilvánult meg az érdekeltek között, s ezt még súlyosbította az alkotmányos előírásokhoz való szigorú ragaszkodás követelménye a miniszterelnök részéről, aki viszont nemritkán információk nélkül s így tanácstalanul állt a megoldandó feladatok előtt. Gondoljunk csak bele: az ország első tisztviselője alig tud valamit a sorsfordító moszkvai tárgyalásokról, és csak jóval később értesül róla, hogy 1944. október 1-jén a magyar küldöttek már alá is írtak egy megállapodást a fegyverszüneti előzetes feltételrendszerrel!

Lakatos Géza miniszterelnöki kinevezéséről egyébként kortársa, Vattay Antal a következőket jegyezte fel: „L. jövetelét az ország szívesen vette, és mert katona volt, erélyes, független nemzeti életünkért szolgáló ténykedést várt.” Ugyancsak Vattay írta róla: „Bajtársai jó katonának tartották, nyílt fejű embernek, aki azonban nehezen jutott elhatározásra.” Ehhez az utóbbi megállapításhoz csak annyit, hogy vezető államférfi ritkán kap súlyosabb feladatot, mint amilyent Lakatos vezérezredes kapott és vállalt 1944 őszén. Érthető, hogy döntéseit nem hozhatta meg egyik napról a másikra.

Kormányára a legjobb szándékkal sem volt képes megoldani a reá nehezedő és vállalt feladatot. Hogy miért nem? Tucatnyi választ lehetne adni erre a kérdésre. A leglényegesebb talán az, hogy egy olyan kiugrást, amelynek feltétele a németekkel történő azonnali fegyveres szembeszállás, nem támogatott volna a hadsereg felső vezetése. A legtöbben – maga Horthy Miklós kormányzó

is – úgy vélték, hogy Magyarországnak a fegyvertársi hűség és az adott szó tiszteletben tartásával, a hagyományos módon szabad csak kiválnia a háborúból. Ennek az elképzelésnek a megvalósítása azonban a totális háborút hirdető és folytató „szövetséggessel”, valamint a feltétel nélküli megadást követelő ellenféllel szemben eleve kudarcra volt ítélve. Nem sikerült, mert nem sikerülhetett. Lakatos Géának, minisztertársainak, a honvédség felső vezetőinek neveltetésüket, múltjukat, hagyományos értékrendjüket kellett volna megtagadniuk a németekkel való konfrontáció árán megvalósítandó kiválás esetén. A tények azt bizonyítják – az okok és körülmények persze szerteágazók –, hogy ezt végül is nem vállalták.

Az utolsó évek – emigrációban

Lakatos Géza sorsa 1944. október 16-a után úgyszólván törvényszerűen alakult: nyilas-hungarista őrizet, kihallgatások, majd a háború befejezte után szovjet internálás; tanúkihallgatás a háborús bűnösséggel vádoltak pereiben; nyugdíj-megvonás, kitelepítés, alkalmi munkák, majd szerény – nyugdíjnak alig nevezhető – havi járandóság a megélhetés legszűkösebb biztosítására.

A volt miniszterelnök és vezérezredes élete utolsó éveit emlékei rendezgetésének, formába öntésének szentelte. Úgy vélte, tartozik ezzel önmagának és a jövő nemzedéknek. Életpályáját, amely a magyar történelemnek csaknem fél évszázadát szelte át, az ő belső igazságához híven rajzolta meg: *ahogyan ő látta*.

A magyar Belügyminisztérium lehetővé tette számára az 1960-as évek közepén, hogy Ausztráliában élő gyermekeihez távozhasson Magyarországról. Ott hunyt el Adelaide-ben 1967. május 21-én. A Magyar Királyság egykori miniszterelnökének, Lakatos Géza vezérezredesnek a földi maradványait az athelstone-i temetőben helyezték végső nyugalomra.

Irodalom

Bachó László (szerk.): *A magyar kir. Honvéd Ludovika Akadémia története*. Budapest,

Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia, 1930.

Izsák Lajos – Pölöskei Ferenc – Romsics Ignác – Szerencsés Károly – Urbán Aladár:

Magyarország miniszterelnökei. Budapest, Cégér Kiadói Kft., 1993.

Lakatos Géza: *Ahogyan én láttam*. Budapest, Európa Kiadó, 1992.

- Siposné Kecskeméthy Klára – B. Kalavszky György: *A Ludovika egykor és most*. Budapest, Zrínyi Kiadó, 2018.
- Szakály Sándor: *A magyar katonai felső vezetés 1938–1945. Lexikon és adattár*. Budapest, Ister Kiadó, 2003.
- Szakály Sándor: *A 2. vkf. osztály. Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéből 1918–1945*. Budapest, Magyar Napló Kiadó, 2015.